

Slovo na úvod

Dva roky poznačené obmedzeniami vystriedali lepšie časy reprezentované uvoľňovaním protipandemických opatrení s nádejou, že čoskoro sa naša spoločnosť vráti do normálnych kolají. Dnes ale nikto nedokáže predikovať, či a kedy sa to s určitosťou stane. História poukazuje na nevyhnutnosť jej poznania, aby sme boli pripravení na rozmery prítomnosti. Je len na nás, či to dokážeme pochopiť a akceptovať. Francúzsky historik Marc Bloch v knihe *Obrana histórie alebo historik a jeho remeslo* uviedol, že „*nepochopenie prítomnosti pramení z neznalosti minulosti... a je márne vyčerpávať sa snahou o porozumenie minulosti, ak nevieme nič o prítomnosti*“.

Vedecký život bol možno za posledné dva roky mierne spomalený, no nie zastavený. Aj v historickej obci sa pokračovalo v rozpracovaných témach a začali sa riešiť nanovo aj tie „odložené“. Veda sa prispôsobila aktuálnej situácii nielen technicky (napr. upravením klasických metód, postupov či implementáciou tých inovatívnych), no i tematicky. V histórii sa v „covidovom“ období do popredia záujmu (aj laickej verejnosti) dostala problematika zdravotníctva, liečebných postupov či epidémií. Viaceré vedecké stretnutia a konkrétne odborné či populárno-vedecké publikačné výstupy boli zamerané práve na vývoj v danej oblasti ľudskej spoločnosti. Zároveň popri vychytených témach prebiehal výskum tých „tradičných“. Jasným príkladom je aj náš domovský inštitút histórie, kde v rámci viacerých grantových schém sú vedecko-pedagogickí pracovníci aktuálne zaangažovaní tak pri výskume epidémií na Slovensku v novoveku, ako aj v problematike vplyvu multietnicity a multikonfesionality na spoločenský, politický a kultúrny vývoj východného Slovenska a Podkarpatskej Rusi v 20. storočí.

Obsahovú nevyčerpanosť „tradičných“ tém dokázala aj posledná medzinárodná vedecká konferencia zorganizovaná na pôde inštitútu histórie (*Multietnicita a jej vplyv na spoločenský, politický, vzdelanostný a kultúrny vývoj periférnych oblastí stredoeurópskeho regiónu v prvej polovici 20. storočia*, Prešov 21. jún 2022, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity). Domáci i zahraniční historici svojou účasťou a prezentáciami poukázali na fakt, že problematika multietnicity, vzájomných vzťahov medzi národmi a národnosťami v stredoeurópskom priestore patrí neustále medzi nosné historické témy.

Prvé číslo časopisu *Dejiny* v roku 2022 je odrazom týchto trendov. Klasické rubriky obsahujú štúdie venované národnostnej a konfesionalnej otázke. Autorom jedného vedeckého textu je rakúsky cirkevný historik a profesor Viedenskej univerzity Karl Schwarz, ktorý pri svojej bohatej publikačnej činnosti prispel štúdiu venovanou prof. Petrovi Švorcovi, predsedovi redakčnej rady časopisu *Dejiny*, pri príležitosti jeho životného jubilea. V rubrike *Ľudia a doba* sa pražský historik Dávid Hubený zaoberá komplikovaným dejinným vývojom Podkarpatskej Rusi. Medzi materiálmi ponúkame zaujímavé historické sondy, výskumy a pohľady na sakrálne stavby či rómsku problematiku v 18. storočí. Odbornými textami si pripomíname viaceré osobnosti dejín Slovenska i východoslovenského regiónu a predstavujeme

◀ *Hrad Brekov – Ruiny stredovekého hradu, ľahko viditeľne pri ceste medzi mestami Strážske a Humenné, nad obcou Brekov v nadmorskej výške 280 m n. m. Vybudovaný ako strážny hrad.*

Foto: Jozef Jurčišin

novú expozíciu Spišského múzea v Levoči. Do encyklopédie dejín prispel náš redakčný kolega prezentáciou dvoch dobových periodík (*Tatry* a *Karpatoruský pokrok*) vychádzajúcich v prvej polovici 20. rokov 20. storočia. Posledné strany prvého čísla v roku 2022 sú už klasicky venované anotáciám, recenziám a kronike.

Prajeme Vám príjemné čítanie!

Peter Koval'